

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2017. gada 17. novembrī
(OR. en)

14511/17

ENV 953
IND 324
PROCIV 103

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Direktors *Jordi AYET PUIGARNAU* kungs, Eiropas Komisijas
ģenerālsekretāra vārdā

Saņemšanas datums: 2017. gada 16. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs *Jeppe TRANHOLM-
MIKKELSEN* kungs

K-jas dok. Nr.: COM(2017) 665 final

Temats: Komisijas ziņojums
Ziņojums par to, kā dalībvalstīs 2012.–2014. gadā piemērota
Direktīva 96/82/EK par tādu smagu nelaimes gadījumu briesmu
pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2017) 665 *final*.

Pielikumā: COM(2017) 665 *final*

Briseļē, 16.11.2017.
COM(2017) 665 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

par to, kā dalībvalstīs 2012.–2014. gadā piemērota Direktīva 96/82/EK par tādu smagu nelaiemes gadījumu briesmu pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas

Komisijas ziņojums

ZIŅOJUMS PAR TO, KĀ DALĪBVALSTĪS 2012.–2014. GADĀ PIEMĒROTA DIREKTĪVA 96/82/EK PAR TĀDU SMAGU NELAIMES GADĪJUMU BRIESMU PĀRZINĀŠANU, KUROŠ IESAISTĪTAS BĪSTAMAS VIELAS

Saturs

1. IEVADS	2
2. DALĪBVALSTU PĀRSKATU KOPSAVILKUMS.....	4
2.1. Uzņēmumu skaits	4
2.2. Riska pārvaldības pasākumi	5
2.2.1. Ārējo operatīvās rīcības plānu izstrāde (ĀORP)	6
2.2.2. Ārējo operatīvās rīcības plānu testēšana un pārskatīšana.....	7
2.2.3. Sabiedrības informēšana.....	8
2.3. Pārbaudes.....	9
3. NO <i>EMARS</i> DATUBĀZES IEGŪTĀ STATISTIKA PAR SMAGIEM NELAIMES GADĪJUMIEM	12
4. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA	15

1. IEVADS

Smagi nelaimes gadījumi, kuros iesaistītas bīstamas vielas, rada ievērojamu apdraudējumu cilvēkiem un videi. Turklāt šādi nelaimes gadījumi rada ievērojamus ekonomiskos zaudējumus un traucē ilgtspējīgai izaugsmei. Vienlaikus bīstamu vielu izmantošana lielos daudzumos ir neizbēgama dažās rūpniecības nozarēs, kas ir būtiskas mūsdienu rūpnieciski attīstītajai sabiedrībai. Lai mazinātu saistītos riskus, ir nepieciešami pasākumi, lai novērstu smagus nelaimes gadījumus un lai nodrošinātu atbilstīgu būšanu gatavībā un reaģēšanu, ja šādi nelaimes gadījumi tomēr notiek.

Padomes Direktīva 96/82/EK¹ par tādu smagu nelaimes gadījumu briesmu pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas (“Seveso-II direktīva”) paredz atbilstošus

¹ Direktīva 96/82/EK (OV L 10, 14.1.1997., 13. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2003/105/EK (OV L 345, 31.12.2003., 97. lpp.).

pamatnosacījumus riska pārvaldības pasākumiem, kas vajadzīgi, lai novērstu smagus nelaimes gadījumus un mazinātu to ietekmi. Seveso-II direktīva vēlāk tika aizstāta ar Direktīvu 2012/18/ES² (“Seveso-III direktīva”), kura dalībvalstīm bija jātransponē līdz 2015. gada 31. maijam.

Saskaņā ar Seveso-II direktīvas 19. panta 4. punktu dalībvalstis iesniedz Komisijai trīs gadu pārskatus par Seveso-II direktīvas īstenošanu. Reizi trijos gados Komisija publicē minētās informācijas kopsavilkumu. Šajā ziņojumā galvenokārt sniegts šāds kopsavilkums par 2012.–2014. gada laikposmu. Turklāt Seveso-II direktīvas aizstāšana ar Seveso-III direktīvu ir devusi iespēju novērtēt ne tikai pēdējo ziņošanas periodu, bet arī atskatīties uz Seveso-II direktīvas ietekmi kopumā.

Šā ziņojuma 2. nodaļā apkopota informācija, kuru dalībvalstis sniegušas, pamatojoties uz aptaujas anketu³ par agrāk konstatētajām problēmu jomām. Šā kopsavilkuma mērķis ir novērtēt direktīvas īstenošanas pakāpi un apzināt trūkumus, kuri jānovērš. Papildus 3. nodaļā ir pievienoti nelaimes gadījumu dati, kas iegūti, uz dalībvalstu sniegtās informācijas pamata analizējot *eMARS*⁴ datubāzi, kuru pārvalda Eiropas Komisijas Kopīgā pētniecības centra Smagu negadījumu bīstamības novēršanas birojs. Secinājumi un turpmākā rīcība ir noteikta 4. nodaļā.

Tāpat kā iepriekšējo novērtējumu gadījumā analizēt dalībvalstu pārskatus un citus attiecīgos datus Komisija uzdeva ārpalpojumu sniedzējam. Šā darba rezultāts ir pieejams ES Grāmatnīcā⁵ un sniedz detalizētu paziņotās informācijas analīzi, tostarp par katru dalībvalsti, kā arī citu pieejamo informāciju.

28 dalībvalstu pārskati un Norvēģijas brīvprātīgais pārskats pilnā apjomā, kā arī aptaujas anketa, agrākie pārskati par 2000.–2002. gadu⁶, 2003.–2005. gadu⁷, 2006.–2008. gadu⁸ un 2009.–2011. gadu⁹ ir atrodami *CIRCABC* tīmekļa vietnē¹⁰.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīva 2012/18/ES par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību, ar kuru groza un vēlāk atceļ Padomes Direktīvu 96/82/EK (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 197, 24.7.2012., 1.-37. lpp.).

³ Dokuments (C(2011) 4598 galīgā redakcija, Komisijas 2011. gada 30. jūnija Īstenošanas lēmums.

⁴ Smagu nelaimes gadījumu ziņošanas sistēma (<https://emars.jrc.ec.europa.eu>).

⁵ <http://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/26c9aa63-523e-11e7-a5ca-01aa75ed71a1>.

⁶ Dokuments C(2004) 3335.

⁷ Dokuments C(2007) 3842

⁸ Dokuments C(2010) 5422 galīgā redakcija.

⁹ Dokuments C(2013) 4035 *final*.

¹⁰ <https://circabc.europa.eu/w/browse/4cc9ca17-0920-4d8a-8796-6ffa170612b7>.

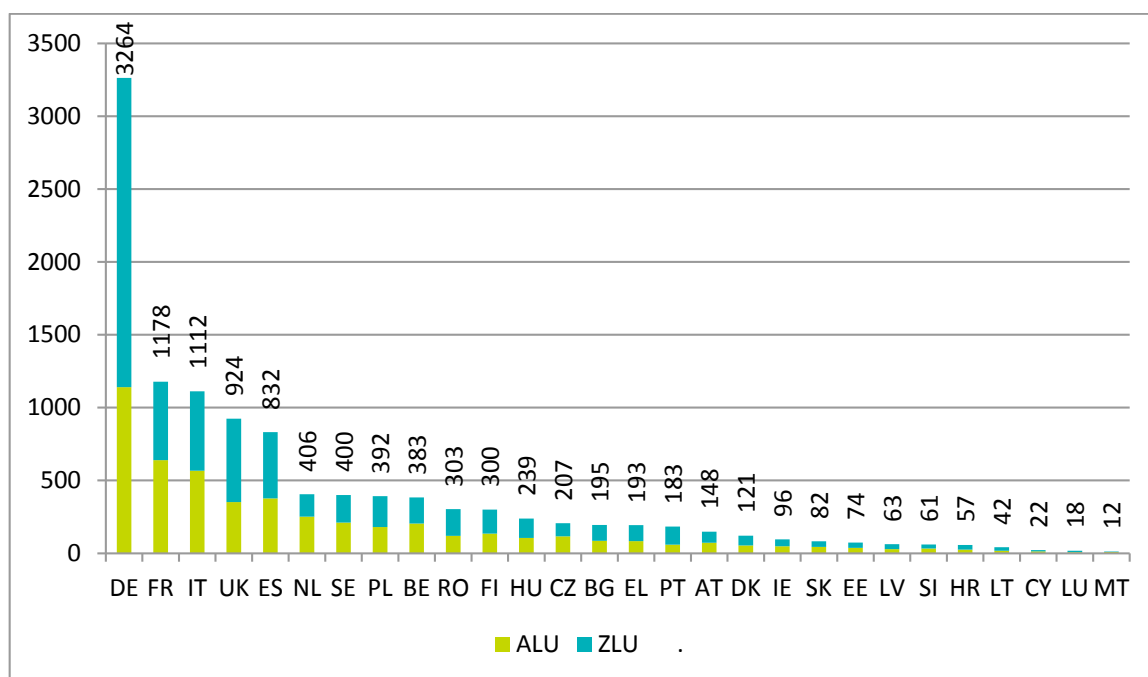
2. DALĪBVALSTU PĀRSKATU KOPSAVILKUMS

Eiropas Komisijai savus trīs gadu pārskatus iesniedza visas 28 dalībvalstis.

2.1. Uzņēmumu skaits¹¹

Dalībvalstis ziņoja kopumā par 11 297 uzņēmumiem, uz kuriem attiecas Seveso-II direktīva. Salīdzinājumā ar 2011. gadu (10 314 uzņēmumi) tas veido neto pieaugumu par 983 uzņēmumiem, no kuriem lielākā daļa ir zemāka līmeņa uzņēmumi (ZLU) (756) un pārējie – augstāka līmeņa uzņēmumi (ALU) (227). Lai gan gandrīz visas dalībvalstis ziņoja par pieaugumu, būtiska šā pieauguma daļa ir vērojama Vācijā (+859 uzņēmumi). Pieejamie dati neļauj izprast, kāpēc pieaugums radies (iespējamie iemesli varētu būt, piemēram, ekonomiskā izaugsme, labāka īstenošana vai stingrāka bīstamo vielu klasifikācija).

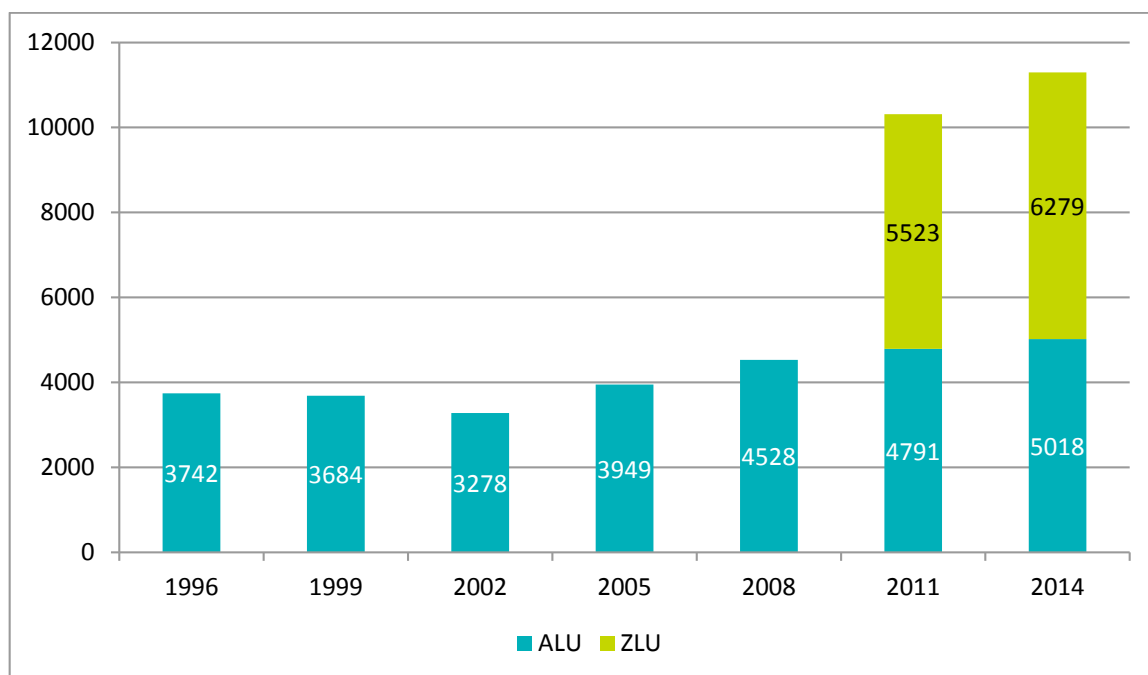
1. attēls. “Seveso uzņēmumu” skaits 2014. gadā

Kā redzams 2. attēlā, uzņēmumu skaitā, uz kuriem attiecas direktīva, var novērot lēnu, bet pastāvīgu pieaugumu. Tas jāaplūko kontekstā ar trijām ES paplašināšanās kārtām šajā periodā (2004., 2007. un 2013. gadā), aizvien labākām zināšanām par bīstamajām vielām, ekonomisko izaugsmi un direktīvas īstenošanas uzlabošanu. Dati par zemāka līmeņa uzņēmumiem tika ziņoti tikai pārskata periodā no 2009. līdz 2011. gadam.

¹¹ Pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem.

2. attēls. Pārskatos iekļauto uzņēmumu skaita dinamika¹²

“Seveso uzņēmumu” klasificēšanā izmantotas kopā 48 veidu darbības; gandrīz 40 % uzņēmumu darbojas jomā, kuru raksturo kāda no šīm četrām darbībām:

- (1) vispārējā ķīmikāliju ražošana (763 uzņēmumi = 12,3 %);
- (2) degvielas uzglabāšana (650 uzņēmumi = 10,5 %);
- (3) vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība (553 uzņēmumi = 8,9 %);
- (4) sašķidrinātās naftas gāzes ražošana, iepildīšana un izplatīšana (465 uzņēmumi = 7,5 %).

2.2. Riska pārvaldības pasākumi

Drošības pārskatu sagatavošana (kas ietver riska novērtējuma veikšanu), operatīvās rīcības plāni augstāka līmeņa uzņēmumiem, kā arī sabiedrības informēšanas un pārbaudes [inspekcijas] ir galvenie negadījumu novēršanas un būšanas gatavībā pīlāri.

Iepriekšējos Seveso-II direktīvas piemērošanas novērtējumos netika konstatēti sistemātiski vadītāju [operatoru] pieļauti trūkumi drošības pārskatu un iekšējo operatīvās rīcības plānu sagatavošanā. Tāpēc šis jautājums aptaujas anketā par pārskata periodu no 2011. līdz 2014. gadam vairs netika iekļauts.

Seveso-II direktīva nosaka kompetentajām iestādēm vairākus pienākumus, no kuriem svarīgākie ir pārbaudīt drošības pārskatus un paziņot savus secinājumus vadītājam

¹² Dati par 1996. un 1999. gadu nav pilnībā salīdzināmi, jo atšķiras izmantotās uzņēmumu un objektu definīcijas. Atsevišķi var būt ziņots par vairākiem viena un tajā pašā uzņēmuma objektiem, un tas izskaidro šķietamo samazinājumu 2002. gadā.

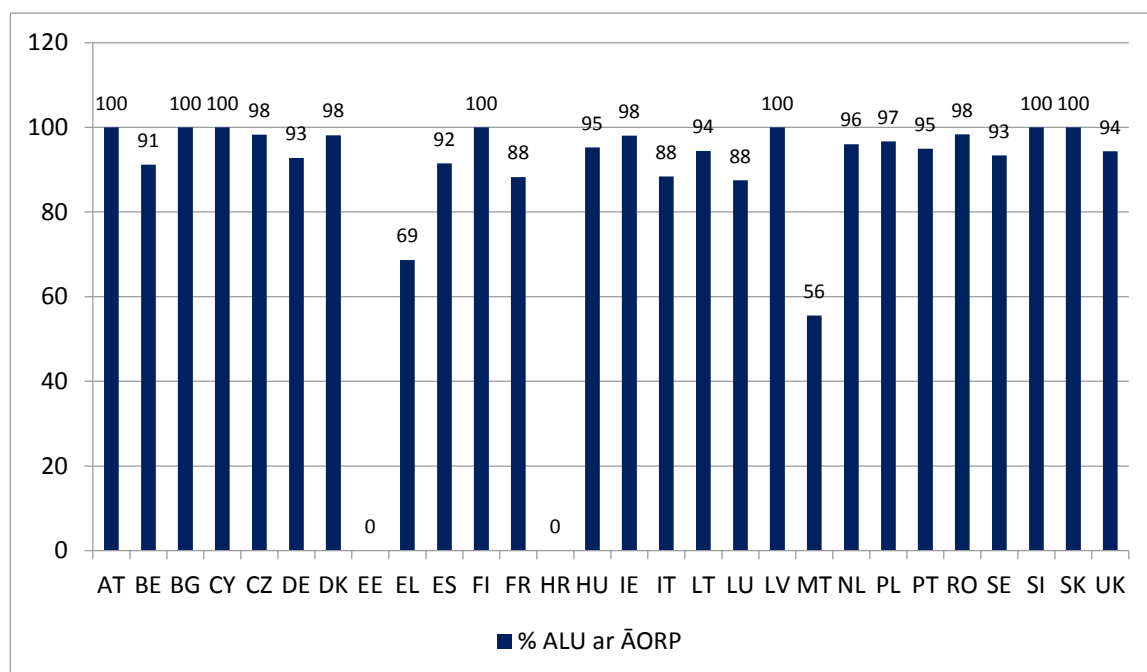
[operatoram], sagatavot ārējos operatīvās rīcības plānus (ĀORP), nodrošināt, lai apdraudētā sabiedrības daļa būtu informēta par drošības pasākumiem, veikt pārbaudes [inspekcijas], apzināt uzņēmumu grupas, ko varētu skart “domino efekts”, kā arī ņemt vērā to, kā smagi nelaimes gadījumi var ietekmēt zemes lietošanas plānojumu.

2.2.1. Ārējo operatīvās rīcības plānu izstrāde (ĀORP)

ĀORP jā sagatavo par augstāka līmeņa uzņēmumiem kompetentajām iestādēm. Šie plāni ir svarīgi, lai ātri un koordinēti reaģētu uz smagiem nelaimes gadījumiem, un tiem ir būtiska nozīme, lai samazinātu to ietekmi.

Lielākā daļa dalībvalstu pēdējos pārskata periodos ir guvušas labus panākumus, nodrošinot ĀORP izstrādi, bet salīdzinājumā ar pēdējo pārskata periodu kopumā stāvoklis nav mainījies. Pārskata perioda beigās ĀORP nebija izstrādāti 407¹³ augstāka līmeņa uzņēmumiem jeb 8 % no visiem augstāka līmeņa uzņēmumiem ES (2010. gadā tādu bija 7 %).

3. attēls. Augstāka līmeņa uzņēmumi ar ārējiem operatīvās rīcības plāniem

Var būt pamatoti iemesli, kāpēc ĀORP nav izstrādāts, piemēram, jaunu uzņēmumu gadījumā vai ja būtiskas izmaiņas ir notikušas neilgi pirms pārskata perioda beigām. Tomēr vairākas dalībvalstis ziņoja par ārkārtīgi lielu uzņēmumu daļu (t. i., virs vidējā 8 % rādītāja) bez ĀORP.

ĀORP mazskaitlīguma iemesli būtiski atšķiras. Viena dalībvalsts norādīja, ka ārējos operatīvās rīcības plānus nav pieņēmušas 6 no tās reģionālajām iestādēm. Tomēr nav zināms, cik daudzus no dalībvalsts 25 uzņēmumiem šī situācija skar, tāpēc to nav iespējams novērtēt kvantitatīvi. Cita dalībvalsts norādīja, ka visai valstij ir izstrādāts vienots ĀORP, kas nav attiecināms uz kādu konkrētu objektu, bet no sniegtās

¹³ Šie dati neietver 187 uzņēmumus, par kuriem kompetentās iestādes ir nolēmušas, ka saskaņā ar Seveso-II direktīvas 11. panta 6. punktu ārējais operatīvās rīcības plāns nav nepieciešams.

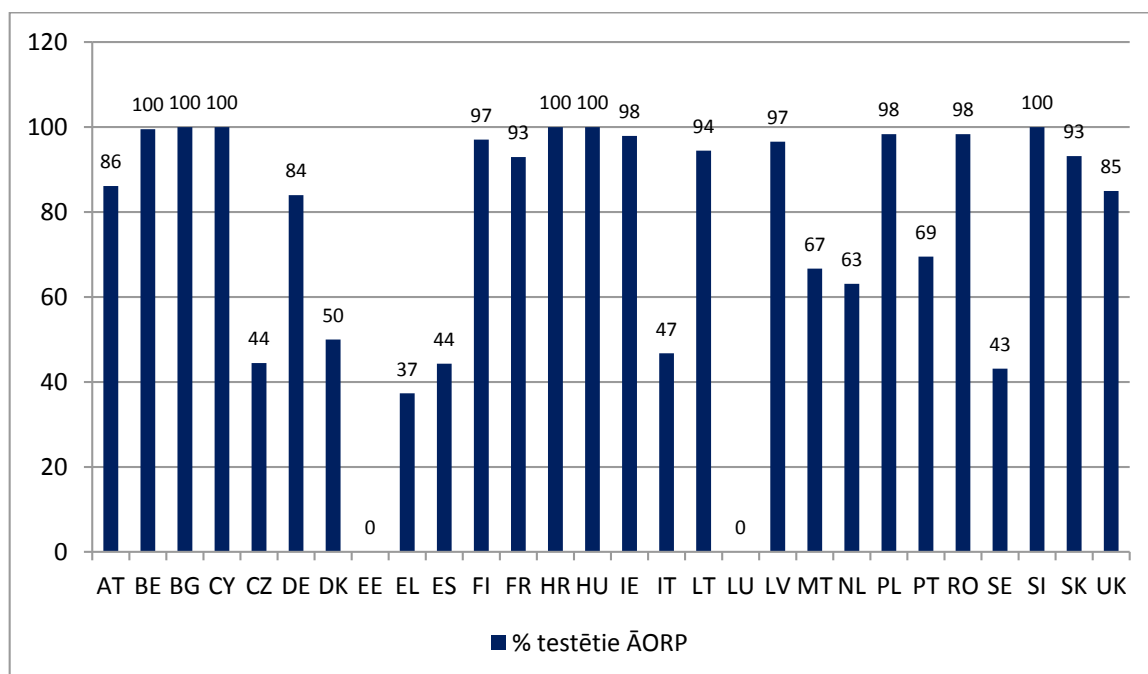
informācijas nebija skaidrs, kā ir testēta šā plāna darbība. Turpmākās saziņas gaitā šī dalībvalsts Komisiju informēja, ka situācija ir mainījusies, un no 2014. gada tiek izstrādāti un testēti atsevišķi ĀORP.

2.2.2. Ārējo operatīvās rīcības plānu testēšana un pārskatīšana

Ārējie operatīvās rīcības plāni ir jāpārskata un jātestē ne retāk kā reizi trijos gados. Avārijas situācijā novecojis vai netestēts ĀORP var būt nāvējošs.

Kopumā vairums dalībvalstu pēdējos pārskata periodos ir panākušas zināmu progresu attiecībā uz ĀORP testēšanu, bet, lai gan šajā ziņā pastāv milzīgas atšķirības, kopumā salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu situācija nav būtiski mainījusies. Pārskata periodā no 2006. līdz 2008. gadam tika pārskatīti un testēti 60 % augstāka līmeņa plānu. Laikposmā no 2009. līdz 2011. gadam šis īpatsvars palielinājās līdz 73 %, un 2014. gada beigās tas sasniedza 75 %. Šķiet, tas liecina par to, ka dalībvalstis ĀORP testē efektīvāk, bet vēl ir tāls ceļš ejams, lai sasniegtu 100 % mērķi.

4. attēls. Ārējie operatīvās rīcības plāni, kas testēti 2012.–2014. gadā¹⁴

Vairākas dalībvalstis ziņojušas par ārkārtīgi lielu netestēto ĀORP īpatsvaru, bet dažas citas ir notestējušas lielāko daļu ĀORP vai vismaz ievērojami uzlabojušas testēto plānu īpatsvaru; dažās dalībvalstīs situācijas izmaiņas ir minimālas.

Pārskatos nosauktie ĀORP netestēšanas iemesli var būt pamatoti, tomēr tie ir ļoti dažādi. Viena dalībvalsts ziņoja, ka nevar notestēt ĀORP, jo lielāko daļu avārijas dienestu veido brīvprātīgie, un tas apgrūtina testu organizēšanu. Cita dalībvalsts norādīja, ka tai ir izstrādāts vienots ĀORP visai valstij, nevis konkrētai teritorijai, bet no sniegtās informācijas nav skaidrs, kā tas ticis testēts. Vairākas dalībvalstis netestēšanu sīkāk nav pamatojušas, savukārt citas informēja, ka notiek situācijas pārskatīšana. Visbeidzot,

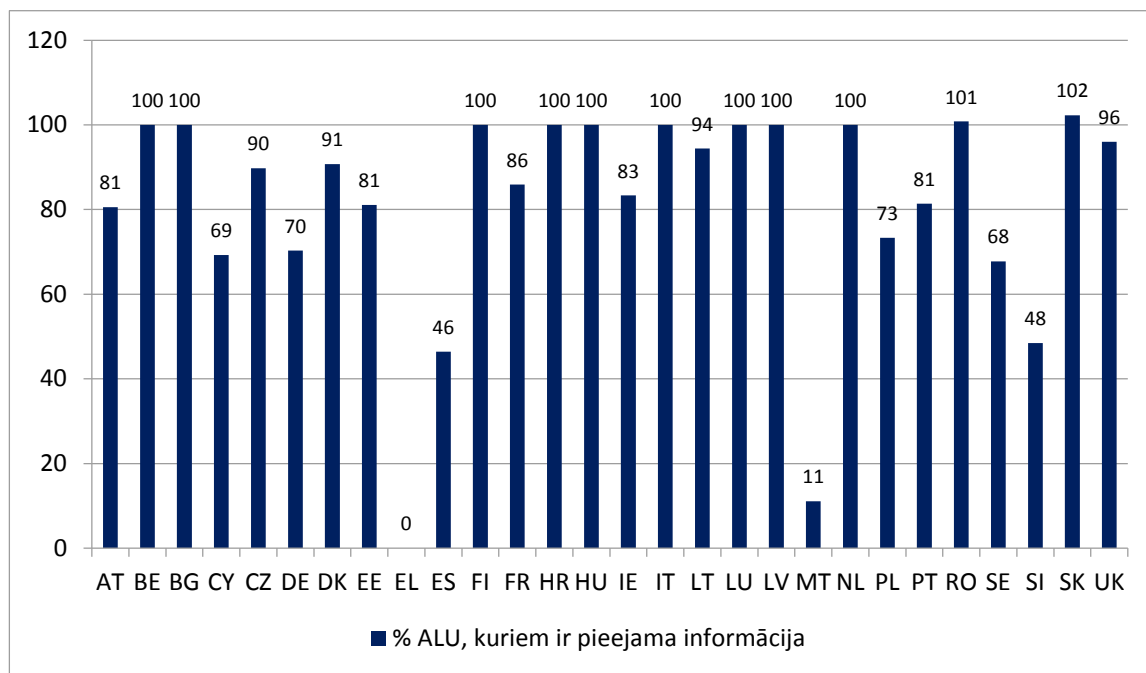
¹⁴ Šie dati neietver 187 uzņēmumus, par kuriem kompetentās iestādes ir nolēmušas, ka saskaņā ar Seveso-II direktīvas 11. panta 6. punktu ārējais operatīvās rīcības plāns nav nepieciešams.

dažas dalībvalstis informēja, ka uzņēmumi ir jauni vai nesen mainījuši statusu vai pārveidoti, tāpēc pārskata periodā testēšanu veikt nebūtu bijis lietderīgi.

2.2.3. Sabiedrības informēšana

Informācija par drošības pasākumiem un nelaimes gadījuma laikā nepieciešamo rīcību bez speciāla pieprasījuma regulāri jā dara zināma tām personām, kuras var apdraudēt smags nelaimes gadījums. Direktīvā nav noteikts, kas par to ir atbildīgs un kā tā tiek sniegta. Maksimālais laikposms, kas var paiet no vienas sabiedrības informēšanas reizes līdz nākamajai, ir pieci gadi (par diviem gadiem vairāk nekā pārskata periods). Tāpēc šādas informācijas nesniegšana pārskata periodā automātiski neliecina par neatbilstību prasībām.

5. attēls. Informācijas pieejamība augstāka līmeņa uzņēmumiem 2012.–2014. gadā¹⁵

Vidēji 81 % augstāka līmeņa uzņēmumu bija pieejama informācija, un desmit dalībvalstis ziņoja, ka pārskata periodā informācija ir tikusi darīta pieejama visiem augstāka līmeņa uzņēmumiem. Šis rādītājs ir mazāks nekā iepriekšējā pārskata perioda 87 %, taču, kā minēts iepriekš, tas neļauj secināt, ka pastāv neatbilstība.

Lielākā daļa dalībvalstu ziņoja, ka šī informācija tiek sniegta bukletu veidā un papildus tiek izmantoti arī citi saziņas līdzekļi (piemēram, tīmekļa vietnes un publiskas sanāksmes). Piecas dalībvalstis ziņoja, ka informācija ir pieejama tikai tiešsaistē, un tā var nebūt pieejama visām potenciāli apdraudētajām personām. Lai gan dažas no šīm dalībvalstīm šo informāciju sniedz arī pēc pieprasījuma kompetentajām iestādēm vai vadītāja [operatora] telpās, iespējams, tas nav saskaņā ar “nelūgšanas” principu. Turklāt jāatzīmē, ka nelaimes gadījumos arvien vairāk dalībvalstu izmanto mobilos risinājumus, piemēram, brīdinājuma lietotnes, īsziņas vai sociālos medijus, lai brīdinātu ikvienu skartajā zonā un norādītu drošībai nepieciešamo rīcību.

¹⁵ Dažas vērtības ir virs 100 %, jo pārskata periodā ir mainījies uzņēmumu skaits.

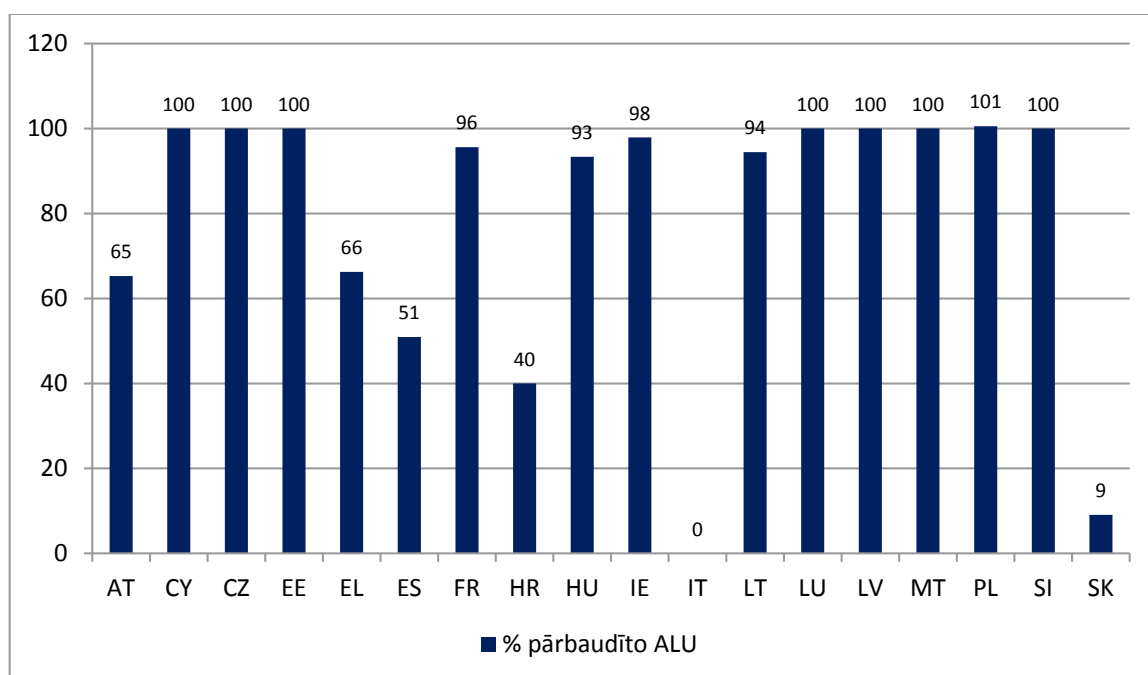
Paziņotie informācijas nesniegšanas iemesli bija visai atšķirīgi, piemēram, pieejamas informācijas trūkums; informācija sniegta pirms pašreizējā pārskata perioda un kopš tā laika ir spēkā bez izmaiņām; daži uzņēmumi bija jauni vai par augstāka līmeņa uzņēmumiem kļuvuši tikai pašās pārskata perioda beigās, un informācija pašlaik tiek gatavota. Dažas dalībvalstis informēja, ka tām ir uzņēmumi, kuru ietekme nerada risku ārpus to teritorijas. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka tās par esošo stāvokli ir uzzinājušas sakarā ar pārskata gatavošanu, un notiks turpmāka situācijas izmeklēšana.

2.3. Pārbaudes

Seveso-II direktīva paredz, ka dalībvalstīm jāizveido pārbaūžu sistēma un pārbaūžu programma visiem uzņēmumiem. Augstāka līmeņa uzņēmumi jāpārbauda reizi divpadsmit mēnešos, ja vien netiek izmantota sistēma, kur novērtēšana tiek veikta sistemātiski. 10 dalībvalstis ziņoja, ka šāda sistēma tiek izmantota.

6. attēls atspoguļo situāciju dalībvalstīs, kurās netiek veikta sistemātiska novērtēšana¹⁶, t. i., kur augstāka līmeņa uzņēmumi jāpārbauda vienu reizi gadā. Lai gan 12 no 18 iesaistītajām dalībvalstīm ir sasniegušas vai gandrīz sasniegušas šo mērķi, dažās dalībvalstīs stāvoklis ir ievērojami sliktāks. To var izskaidrot ar budžeta vai organizatoriskiem ierobežojumiem, nepietiekamu informāciju no reģionālajām kompetentajām iestādēm vai jauktas sistēmas piemērošanu, saskaņā ar kuru uzņēmumus principā būtu jāpārbauda reizi gadā (līdz ar to tie ir pārstāvēti 6. attēlā), bet iestādes var samazināt pārbaūžu biežumu līdz vienai reizei 18 mēnešos.

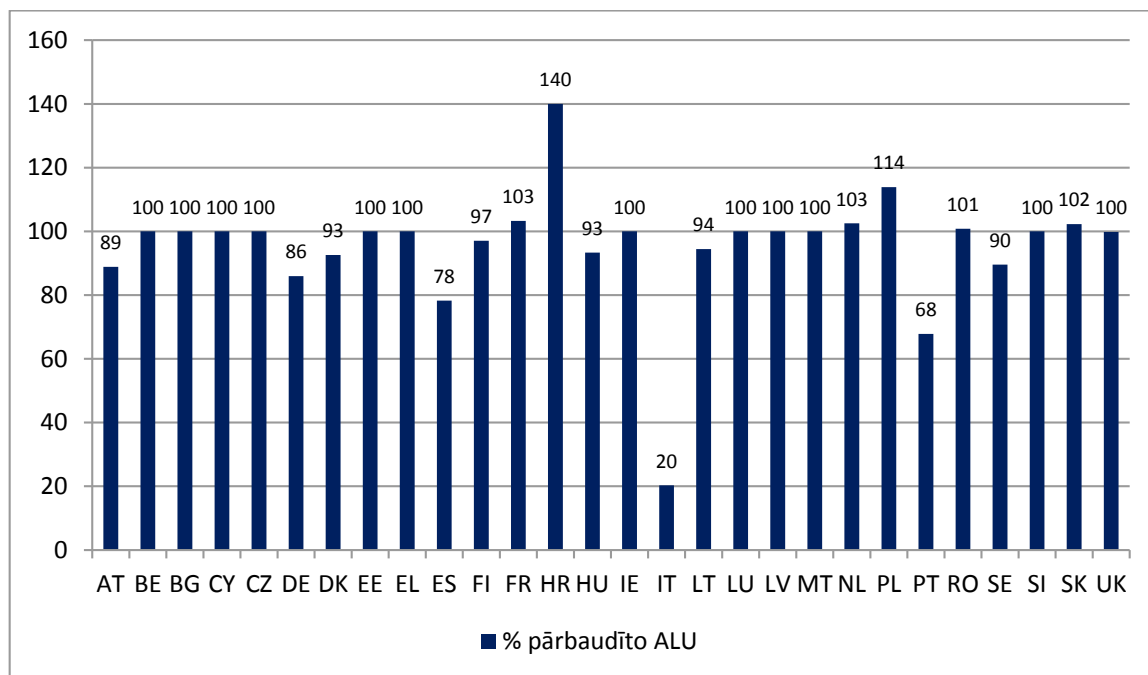
6. attēls. Augstāka līmeņa uzņēmumu ikgadējās pārbaudes 2012.–2014. gadā dalībvalstīs, kurās netiek veikts sistemātisks novērtējums¹⁵

¹⁶ Dažas dalībvalstis ziņojušas par jauktām sistēmām, piemēram, atkarībā no reģionālās pieejas. Šajā ziņojumā šīs dalībvalstis uzskaitītas kā tās, kas piemēro sistemātisku novērtēšanu.

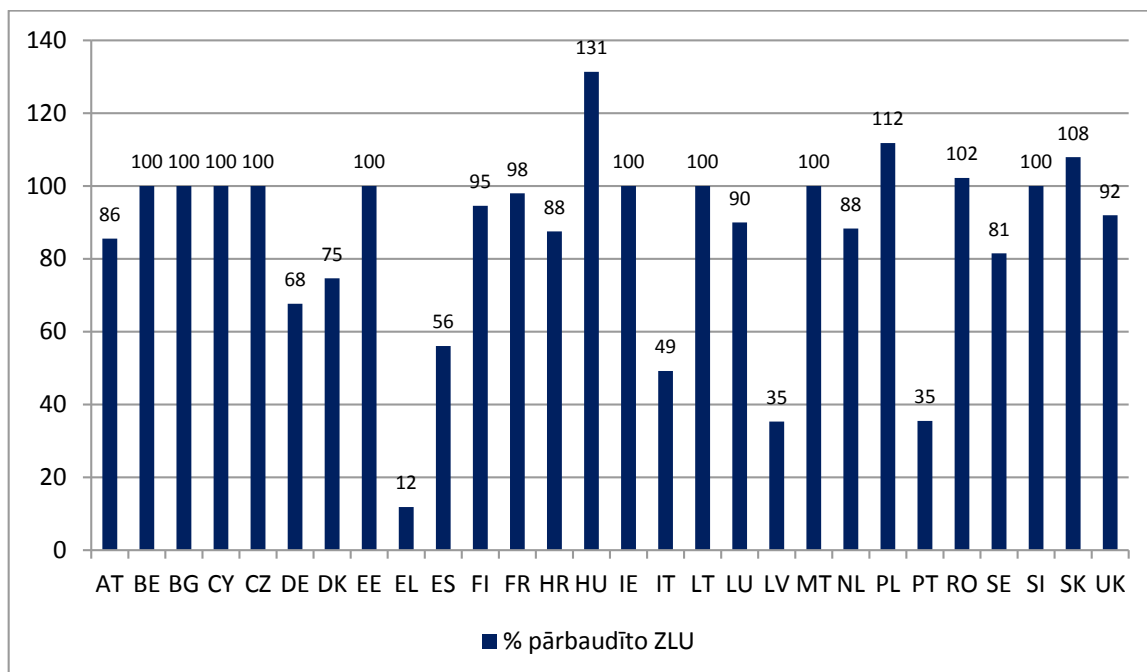
Kā redzams 7. attēlā, pārskata periodā kopumā 86% augstāka līmeņa uzņēmumu tika pārbaudīti vismaz vienu reizi. Savukārt 6. attēls rāda, ka dažām dalībvalstīm, šķiet, ir grūtības sasniegt gada mērķi, 7. attēls, kurā iekļautas arī dalībvalstis, kas piemēro sistemātiskas novērtēšanas sistēmu, liecina, ka augstāka līmeņa uzņēmumi regulāri tiek pārbaudīti lielākajā daļā dalībvalstu. Tas ir uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējiem pārskata periodiem (2006.–2008. gadā 66% un 2009.–2011. gadā 65%).

7. attēls. Augstāka līmeņa uzņēmumi, kuriem 2012.–2014. gadā pārbaude veikta vismaz vienu reizi¹⁵

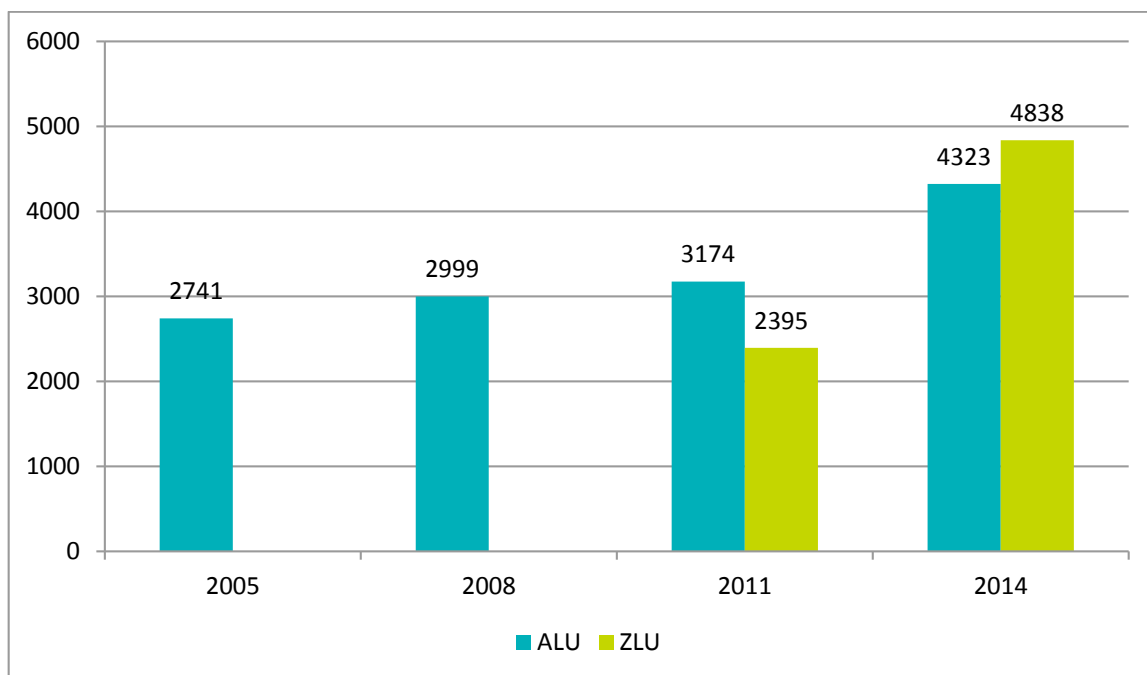
Seveso-II direktīvā nav iekļauta prasība par pārbaudīto uzņēmumu biežumu zemāka līmeņa uzņēmumos. Visas dalībvalstis ziņoja, ka pārskata periodā tās pārbauda arī zemāka līmeņa uzņēmumus. Tomēr ar 77 % kopējais pārbaudīto uzņēmumu īpatsvars ir zemāks nekā augstāka līmeņa uzņēmumiem. Dalībvalstis nav norādījušas iemeslus, kāpēc pārbaudīto uzņēmumu īpatsvars ZLU ir zemāks, bet var pieņemt, ka tie ir līdzīgi tiem, kas attiecas uz ALU. Tomēr šis rādītājs ir ievērojams uzlabojums salīdzinājumā ar 42 % pārbaudīto uzņēmumu iepriekšējā pārskata periodā no 2009. līdz 2011. gadam.

8. attēls. Zemāka līmeņa uzņēmumi, kuriem 2012.–2014. gadā pārbaude veikta vismaz vienu reizi¹⁵

Kaut arī ir sasniegts ievērojams uzlabojums salīdzinājumā ar iepriekšējiem pārskata periodiem un veikto pārbaūžu skaits palielinās (9. attēls), situācija pārbaūžu jomā vēl joprojām nav pilnībā apmierinoša vairākās dalībvalstīs. Tomēr var pieņemt, ka novērotā uzņēmumu atbilstība Seveso-II direktīvas prasībām daļēji izriet no stingrā pārbaudes režīma, kuru paredz direktīva.

9. attēls. Pārskata aptverto pārbaūžu skaita dinamika

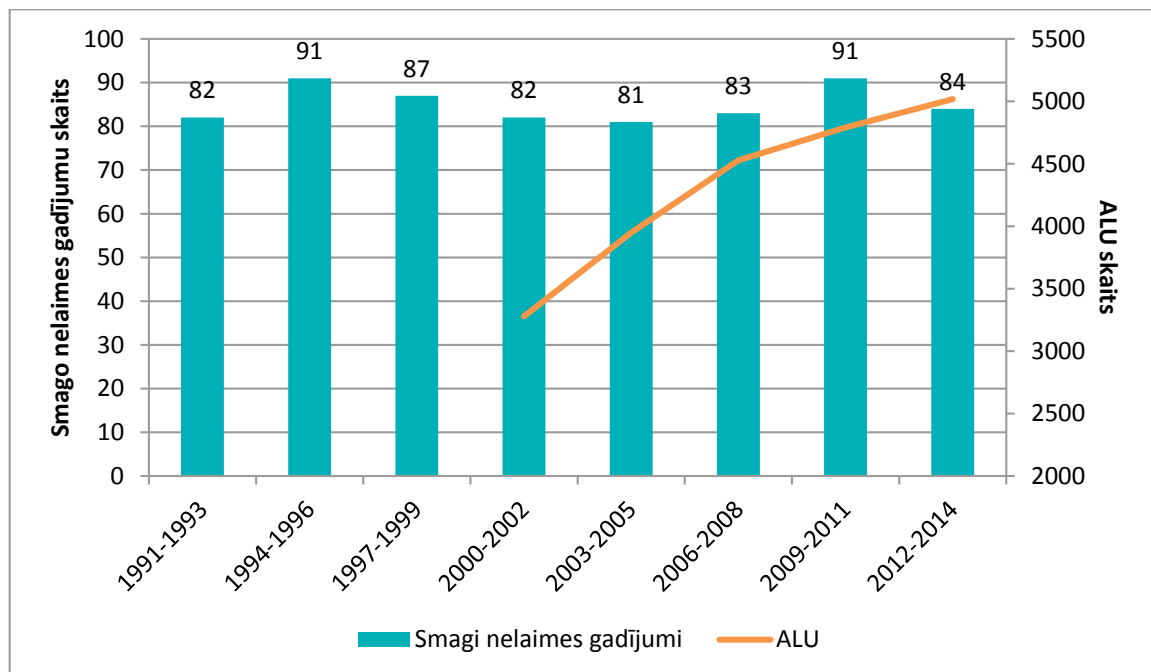
Lai situāciju turpinātu uzlabot, ar Seveso-III direktīvu ir ieviestas skaidrākas pārbaudes [inspekcijas] prasības, cita starpā nosakot pārbaūžu intervālu arī zemākas pakāpes

uzņēmumiem (vismaz reizi trijos gados), precizējot noteikumus par pārbaužu plāniem un sistemātiskiem novērtējumiem un paredzot pienākumu veikt neplānotas pārbaudes, piemēram, pēc nopietnām sūdzībām vai avārijas situācijām¹⁷.

3. NO *EMARS* DATUBĀZES IEGŪTĀ STATISTIKA PAR SMAGIEM NELAIMES GADĪJUMIEM

Smagu nelaiemes gadījumu skaits ir viens no galvenajiem rādītājiem, kas izmantoti, izvērtējot direktīvas un tās mērķa – nepieļaut nelaiemes gadījumus – iedarbīgumu. Tomēr šis skaitlis pats par sevi nav nozīmīgs, jo ir jāņem vērā tas, ka novērtējumu ietekmē arī citi faktori, piemēram, pieaugošais uzņēmumu skaits vai nelaiemes gadījumu ietekme uz veselību, vidi un ekonomiku. Jo īpaši šīs ietekmes gadījumā ir maz pieejamo datu, un tas ierobežo iespējas novērtēt situāciju. Visbeidzot, relatīvi mazais salīdzināmu nelaiemes gadījumu skaits (līdzīgi cēloņi un ietekme) neļauj izdarīt pārliecinošus secinājumus.

10. attēls. Vismaz vienam VI pielikuma kritērijam atbilstošu smagu nelaiemes gadījumu skaits 2000.–2014. gadā¹⁸

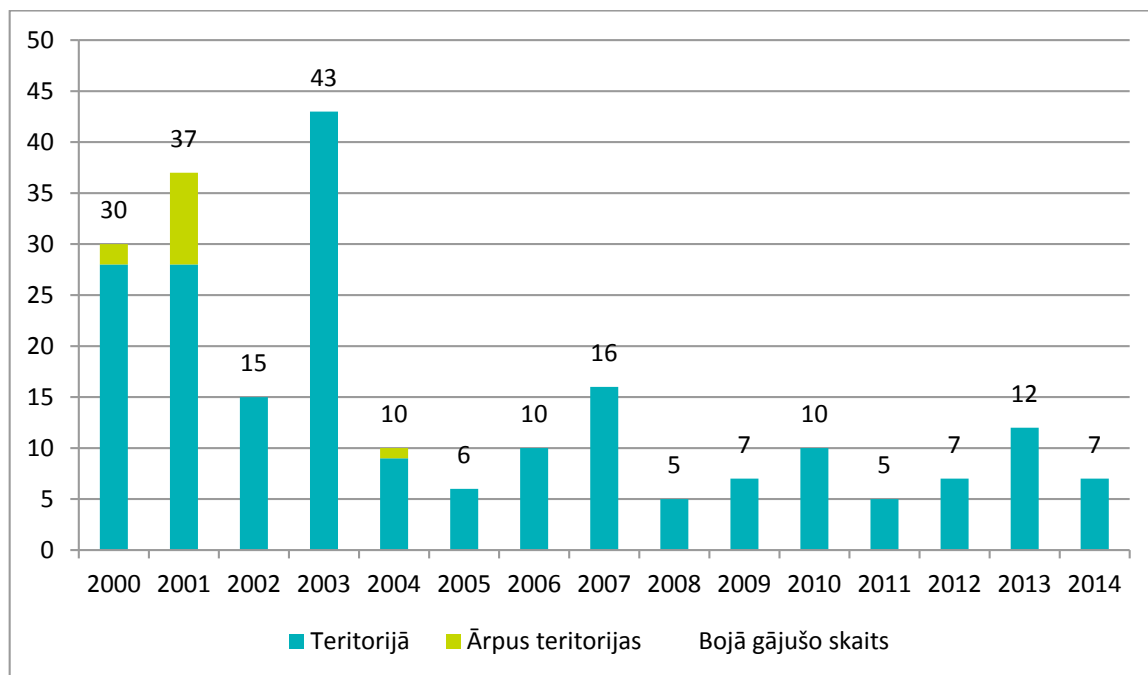
2000.–2014. gada laikposmā *eMARS* datu bāzei tika paziņots kopumā par 490 nelaiemes gadījumiem. No tiem 421 bija smags nelaiemes gadījums, kas atbilst vismaz vienam

¹⁷ Avārijas situācijas ir, piemēram, smagi ar drošību saistīti starpgadījumi, kas galu galā neizraisa nelaiemes gadījumu, jo ir izdevies atgūt kontroli pār situāciju.

¹⁸ Attēloti vienīgi ALU, jo ZLU skaits ir pieejams tikai no 2009.–2011. gada pārskata perioda, kā paskaidrots iepriekš šajā ziņojumā. Tomēr var pieņemt, ka ZLU iekļaušana faktiski nemainītu kopējo ainu, jo ZLU un ALU īpatsvara pieaugums iepriekšējos gados ir bijis lielā mērā līdzīgs. Nav pieejami statistiski ticami dati par nelaiemes gadījumiem līdz 1991. gadam.

Seveso-II direktīvas VI pielikuma kritērijam¹⁹. Tas nozīmē, ka vidēji gadā notiek 30 smagu nelaimes gadījumu. Aptuveni 70 % smago nelaimes gadījumu ir notikuši augstāka līmeņa uzņēmumos. Kā redzams 10. attēlā, kopumā smago nelaimes gadījumu skaits ir salīdzinoši stabils, neraugoties uz to, ka palielinās uzņēmumu skaits, uz kuriem attiecas Seveso-II direktīva. Turklāt 11. attēls liecina, ka kopš 2000. gada ir samazinājies bojā gājušo skaits, un tas ļauj domāt, ka negadījumu ietekme samazinās. Iedrošina tas, ka kopš 2004. gada nav ziņots ne par vienu bojā gājušo ārpus uzņēmuma teritorijas.

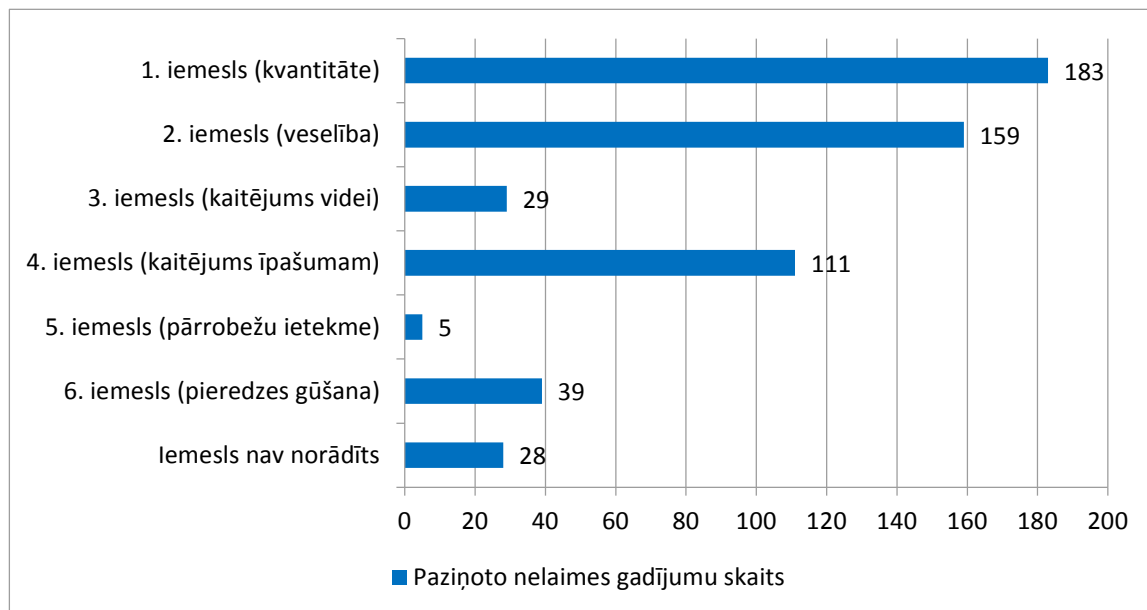
11. attēls. 2000.–2014. gadā bojā gājušo skaits uzņēmuma teritorijā un ārpus tās

Smagu nelaimes gadījumu paziņošanas iemesli gadu gaitā nav daudz mainījušies. No bīstamajām parādībām, kas saistītas ar paziņotajiem nelaimes gadījumiem, visbiežākā šķiet toksiskā ietekme. Attiecīgi lielākā daļa nelaimes gadījumu ir saistīti ar toksisku un/vai uzliesmojošu vielu. Ņemot vērā arī uzņēmumu skaitu, savāktie dati liecina, ka visvairāk smagu nelaimes gadījumu riskam ir pakļauta naftas ķīmijas un naftas pārstrādes nozare.

¹⁹ Vienkāršības labad šajā nodaļā izmantotais jēdziens “smags nelaimes gadījums” apzīmē 421 nelaimes gadījumu, par kuru ziņots, ka tas atbilst vismaz vienam VI pielikuma kritērijam. Attiecībā uz citiem paziņotajiem nelaimes gadījumiem nav viegli noteikt, vai tie ir smagi nelaimes gadījumi vai cita veida nelaimes gadījumi, par kuriem ziņots brīvprātīgi, piemēram, pieredzes gūšanas nolūkā.

12. attēls. Iemesli ziņošanai par smagiem nelaimes gadījumiem eMARS 2000.–2014. gadā^{20 21}

eMARS datubāzē ir ierobežota informācija par sociālekonomiskām sekām (piemēram, zaudēto īpašumu, videi nodarīto kaitējumu, darbvietu zaudējumu, reputācijas zudumu, ilgtermiņa ietekmi uz apkārtni). Tikai 124 no 490 ziņojumiem par nelaimes gadījumiem zināmā mērā ietver šādus datus. Parasti tiek aprakstīta tikai tūlītējā ietekme (piemēram, apdrošinātie zaudējumi) un netiek norādīta plašāka vai ilgtermiņa ietekme (piemēram, darbvietu zaudēšana, videi nodarītais kaitējums). Plašāka informācija par sociāli ekonomisko ietekmi ir publiski pieejama tikai par nelielu skaitu ārkārtēju smagu nelaimes gadījumu. Apvienotās Karalistes Veselības un drošības pārvalde ir izstrādājusi metodiku, kā dažos aspektos modelēt smagu nelaimes gadījumu ietekmes ekonomiskās sekas²². Lai gan tā neaptver visu būtisko ietekmi (tostarp neņem vērā kaitējumu videi), piemērojot šo pieeju attiecībā uz Eiropas Savienību, var secināt, ka ikgadējās ietekmes apmērs ir vairāki miljardi EUR. Kaut arī labākas zināšanas par sociālekonomiskajām sekām noderētu, lai labāk izprastu tiesiskā regulējuma ietekmi un labumguvumu, būtu grūti šādu informāciju vākt sistemātiskākā veidā.

²⁰ Iemeslu summa ir lielāka nekā kopējais paziņoto nelaimes gadījumu skaits, jo nelaimes gadījums var rasties vairāku iemeslu dēļ.

²¹ Iemeslu vadmotīvus īsumā var aprakstīt šādi:

- 1. iemesls. Iesaistītās vielas: vairāk nekā 5 % no daudzuma, kas norādīts I pielikuma 3. slejā.
- 2. iemesls. Kaitējums cilvēkiem: vismaz 1 bojā gājušais, vismaz 6 nogādāti slimnīcā ar miesas bojājumiem, u. c.
- 3. iemesls. Tūlītējs kaitējums videi (saskaņā ar VI pielikumu).
- 4. iemesls. Mantisks kaitējums: teritorijā vairāk par 2 milj. EUR, ārpus teritorijas vairāk par 0,5 milj. EUR.
- 5. iemesls. Pārrobežu kaitējums: pārrobežu nelaimes gadījumi.
- 6. iemesls. Interesanta gūtā pieredze.

²² <http://www.hse.gov.uk/research/rrhtm/rr1055.htm>.

4. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Ņemot vērā ļoti augsto industrializācijas līmeni Eiropas Savienībā, Seveso-II direktīva ir palīdzējusi sasniegt stāvokli, kurā smagi nelaimes gadījumi ir retums. Tā tiek uzskatīta par rūpniecisko nelaimes gadījumu politikas etalonu un ir bijusi likumdošanas paraugs daudzās pasaules valstīs.

Iepriekš izklāstītā analīze apstiprina, ka Seveso-II direktīva darbojas pareizi. Seveso-II direktīvas praktiskā īstenošana un piemērošana vairākumā jomu ir turpinājusi uzlaboties, un nozares vadītāji [operatori] lielā mērā izpilda prasības par drošības pārskatiem un iekšējiem operatīvās rīcības plāniem. Tomēr, kā ticis novērots jau iepriekšējos pārskata periodos, dažās jomās dažās dalībvalstīs centieni joprojām ir jāturpina. Jo īpaši tas attiecas uz ārējo operatīvās rīcības plānu izstrādi un testēšanu, informācijas sniegšanu sabiedrībai un pārbaudēm. Tomēr, lai gan šie trūkumi, iespējams, ir pastiprinājuši risku, nav pierādījumu, ka tie jau būtu palielinājuši nelaimes gadījumu skaitu šajās dalībvalstīs.

Neraugoties uz Seveso-II direktīvas aptverto uzņēmumu skaita pieaugumu, kopumā smagu nelaimes gadījumu skaits gadu gaitā ir palicis nemainīgs – aptuveni 30 nelaimes gadījumu gadā, un viss liecina, ka to ietekme samazinās.

Secinājumus par iepriekšējo pārskata periodu Komisija ņēma vērā, kad tā pārskatīja Seveso-II direktīvu, un vēlāk tika pieņemta Seveso-III direktīva. Jaunā direktīva nostiprina sabiedrības tiesības būt pienācīgi informētai, vairākus noteikumus attiecinot arī uz zemāka līmeņa uzņēmumiem. Tajā ietverti sīki izstrādāti noteikumi, kuru mērķis ir garantēt pienācīgu apspriešanos ar sabiedrību par individuāliem projektiem, un ir ieviesti stingrāki inspekcijas noteikumi. Tāpēc sagaidāms, ka Seveso-III direktīvas prasību izpilde veicinās šajā ziņojumā norādīto uzlabojumu ieviešanu.

Komisija rūpīgi uzraudzīs minēto jautājumu attīstību un, pēc vajadzības izmantojot dažādas atbalsta un noteikumu izpildes panākšanas darbības, turpinās palīdzēt dalībvalstīm uzlabot direktīvas izpildi.

Komisija turpinās strādāt arī pie ziņošanas procesa vienkāršošanas, tādējādi samazinot administratīvo slogu un vienlaikus uzlabojot no pārskatiem iegūto datu lietderīgumu un kvalitāti. Lai to panāktu, tiks pārskatītas uzraudzības sistēmas, arī tādēļ, lai izstrādātu indikatorus, kas ļautu labāk pārraudzīt Seveso-III direktīvas izpildi un novērtēt tās iedarbīgumu.